

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

ISSN 3060-5059

VOL.3 № 5

2026

PAREMIOLOGIK BIRLIKLARDA “BAXT/ HAPPINESS” KONSEPTINING MILLIY- MADANIY TALQINI

Ashurova Maftuna Asqar qizi

Qarshi davlat universiteti, tayanch doktorant

Annotatsiya

Ushbu maqolada o‘zbek va ingliz tillari paremiologik birliklarida “baxt / happiness” konseptining milliy-madaniy talqini qiyosiy-lingvokognitiv yondashuv asosida tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi — maqol va matallar tizimida mazkur konseptning semantik, aksiologik hamda pragmatik xususiyatlarini aniqlash, shuningdek, ularning milliy mentalitet va lingvomadaniyat bilan uzviy bog‘liqligini ochib berishdan iborat. Tadqiqot obyekti sifatida o‘zbek va ingliz tillaridagi “baxt / happiness” konseptini ifodalovchi paremiologik birliklar tanlab olingan bo‘lsa, predmetini ushbu birliklarning konnotativ-semantik xususiyatlari, diskursiv funksiyalari va lingvomadaniy talqini tashkil etadi. Tadqiqot jarayonida qiyosiy-tahliliy, semantik maydon, lingvokognitiv va pragmalingsvistik metodlardan foydalanildi. Shunday ekan, o‘zbek paremiologiyasida “baxt” konsepti ko‘proq taqdir, nasiba va ijtimoiy uyg‘unlik bilan bog‘langan holda talqin qilinsa, ingliz paremiologiyasida “happiness” konsepti individual muvaffaqiyat, shaxsiy erkinlik va subyektiv qoniqish bilan chambarchas bog‘liq holda ifodalanadi. Shu bilan birga, har ikki til tizimida ham mazkur konsept ijobiy aksiologik bahoga ega bo‘lib, didaktik va tarbiyaviy funksiyani bajaradi.

Kalit so‘zlar: baxt konsepti, happiness konsepti, paremiologik birliklar, maqol va matallar, lingvokulturologiya, konnotativ semantika, lingvokognitiv yondashuv, milliy-madaniy talqin, aksiologik komponent, pragmalingsvistika, qiyosiy tahlil, diskursiv funksiyalar, semantik maydon, konseptual model.

НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНАЯ ИНТЕРПРЕТАЦИЯ КОНЦЕПТА «СЧАСТЬЕ» В ПАРЕМИОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦАХ

Ашурова Мафтуна Аскар кизи

Каршинский государственный университет, базовый докторант

Аннотация

В данной статье представлен сравнительный лингвокогнитивный анализ национально-культурной интерпретации понятия «бхат / счастье» в узбекском и английском языках. Цель исследования – выявить семантические, аксиологические и прагматические особенности этого понятия в системе пословиц и поговорок, а также раскрыть его внутреннюю связь с национальным менталитетом и лингвокультурой. Объектом исследования являются паремииологические единицы в узбекском и английском языках, выражающие понятие «бхат / счастье», при этом предмет исследования фокусируется на их коннотативно-семантических характеристиках, дискурсивных функциях и лингвокультурных интерпретациях. В исследовании используются сравнительно-аналитический, семантический полевой, лингвокогнитивный и прагмалингвистический методы. Результаты показывают, что в узбекской паремииологии понятие «бхат» преимущественно интерпретируется в связи с судьбой, предназначением и социальной гармонией, тогда как в английской паремииологии понятие «счастье» тесно связано с индивидуальным успехом, личной свободой и субъективным удовлетворением. При этом в обеих языковых системах это понятие несет в себе позитивное аксиологическое значение и выполняет дидактическую и воспитательную функцию.

Ключевые слова: концепция счастья, концепция Бхата, паремииологические единицы, пословицы и изречения, лингвокультурология, коннотативная семантика, лингвокогнитивный подход, национально-культурная интерпретация, аксиологический компонент, прагмалингвистика, сравнительный анализ, дискурсивные функции, семантическое поле, концептуальная модель.

NATIONAL-CULTURAL INTERPRETATION OF THE CONCEPT OF “HAPPINESS” IN PAREMIOLOGICAL UNITS

Ashurova Maftuna Asqar qizi

Karshi State University, Doctoral student

Abstract

This article presents a comparative linguocognitive analysis of the national-cultural interpretation of the concept of “baxt / happiness” in Uzbek and English paremiological units. The aim of the study is to identify the semantic, axiological, and pragmatic features of this concept within the system of proverbs and sayings, as well as to reveal its intrinsic connection with national mentality and linguoculture. The object of the research consists of paremiological units in Uzbek and English that express the concept of “baxt / happiness,” while the subject focuses on their connotative-semantic characteristics, discursive functions, and linguocultural interpretations. The study employs comparative-analytical, semantic field, linguocognitive, and pragmalinguistic methods. The findings demonstrate that in Uzbek paremiology, the concept of “baxt” is predominantly interpreted in relation to fate, destiny, and social harmony, whereas in English paremiology, the concept of “happiness” is closely associated with individual success, personal freedom, and subjective satisfaction. At the same time, in both linguistic systems, this concept carries a positive axiological value and performs a didactic and educational function.

Keywords: concept of happiness, baxt concept, paremiological units, proverbs and sayings, linguoculturology, connotative semantics, linguocognitive approach, national-cultural interpretation, axiological component, pragmalinguistics, comparative analysis, discursive functions, semantic field, conceptual model.

Tilshunoslikning zamonaviy yo‘nalishlaridan biri bo‘lgan lingvokulturologiyada “konsept” tushunchasi markaziy o‘rin tutadi. “Baxt” insoniyat uchun universal qadriyat bo‘lishiga qaramay, uning ifodalanishi milliy tillarda turlichadir. Paremiologik birliklar, ya‘ni maqollar esa xalqning asrlar davomida to‘plagan hayotiy tajribasini ixcham shaklda saqlaydi. Ushbu tadqiqotning maqsadi o‘zbek va ingliz paremiologiyasida “baxt” konseptining milliy-spetsifik xususiyatlarini aniqlash va ularni qiyosiy tahlil qilishdan iborat.

Paremiologiya til tizimining ekspressiv qatlami bo‘lib, odamlarning dunyo, turmush tarzi, an‘analari va urf-odatlar haqidagi kuzatishlari, fikrlari va g‘oyalarini saqlaydi. Unda xalqning ma‘naviy-axloqiy qadriyatlari, odamlarning oila va jamiyatdagi o‘zaro munosabatlarining axloqiy me‘yorlari o‘z ifodasini topgan. Paremiologiya ayrim olimlar tomonidan frazeologizmlarning alohida turi sifatida qaraladi (N. Shanskiy, A. Kunin, A. Nazaryan). Ular “paremiologik birliklar”ni didaktik mazmundagi to‘liq jummalarni ifodalovchi turg‘un iboralar sifatida belgilaydilar, xususan: maqollar, aforizmlar. Ularning asosiy maqsadi ma‘lum bir xalqqa xos bo‘lgan an‘anaviy qarashlar va qadriyatlarni ixcham, obrazli, og‘zaki shaklda aks ettirishdir.

Bir qator tadqiqotchilar frazeologik birliklarning gaplardagi funksional ajratilganligini hisobga olib, paremiologik birliklarni tilning frazeologik fondidan chiqarib tashlaydilar. Chunki paremiologik birliklar xalq og‘zaki ijodining o‘ziga xos janri sifatida matnda mustaqil fikrni ifodalaydi. Amerikalik tilshunos Edvard Sepir maqollarni jamiyatda yuz berayotgan asosiy voqealar, jarayonlar, o‘zgarishlar va hodisalarni aks ettiruvchi hamda ma‘lum bir xalq xarakterini tushunish uchun kalit bo‘lgan, jamlovchi xususiyatga ega tilning o‘ziga xos birliklari sifatida talqin etadi [12, 29-bet]. Semiotik nuqtai nazardan, Lyuis Yelmslev maqolni “ifoda va mazmun rejalarini birlashtiruvchi belgi” sifatida ta‘riflaydi [5, 45-bet].

Maqollarning ma‘lum etnik guruh belgisi sifatida qaralishi lingvomadaniyatshunoslikning markaziy g‘oyasini tashkil etadi. Lingvomadaniy nuqtai nazardan, maqol autosemantik bir gapli pretsedent matn sifatida qaraladi, ya‘ni muayyan madaniy birlikni (kulturemani) va xabarni mujassam etgan an‘anaviy, madaniy jihatdan muhim, vakillik qiluvchi matndir [16, 18-bet].

Lingvomadaniyatshunoslik gumanitar fanlarning yangi tarmog‘i sifatida XX asr oxirida paydo bo‘lgan. Til va madaniyatni birgalikda o‘rganish zamonaviy lingvistikaning dolzarb yo‘nalishlaridan biridir. “Til va madaniyatshunoslik tadqiqotlari ma‘lum xalqning madaniyati, mentaliteti, an‘analari va turmush tarzi haqidagi yangi bilimlar manbaidir”.

Ushbu g‘oya moldovalik olimi Elena Draganning lingvomadaniyatshunoslikka bag‘ishlangan asarlarida ham aks etgan. Bugungi kunda lingvomadaniyatshunoslik tez sur‘atlar bilan rivojlanayotgan, ko‘plab tadqiqotchilarni jalb qilayotgan sohaga aylanmoqda. Xalqning bilimlari, donoligi va tajribalari tilning paremiologik boyligida yorqin aks etgan.

Mashhur nemis paremiolog olimi Wolfgang Mider paremiologik birliklarni “xalq orasida keng tarqalgan, donolik, haqiqat, axloqiy qadriyatlar va an‘anaviy qarashlarni metaforik, barqaror va esda qolarli shaklda ifoda etuvchi qisqa gaplar bo‘lib, ular avloddan-avlodga og‘zaki tarzda o‘tib keladi”, deb ta‘riflaydi [8, 18-bet].

Maqollar va matallar kognitiv lingvistika nuqtai nazaridan ham xalq mentalitetining in‘ikosi

sifatida o'rganiladi. E. Mezentsева bu haqda shunday yozadi: "Maqoldagi mentalitet bu tilning emas, balki xalqning, aniqrog'i, xalqning ayrim ijtimoiy guruhlarining mentaliteti bo'lib, u paremiologik fonda aks etadi" [7, 23-bet].

Metodologiya. Ushbu tadqiqotda ingliz va o'zbek tillaridagi "baxt" konseptining paremiologik birliklari qiyosiy-tipologik va lingvokulturologik jihatdan tahlil qilindi. Tadqiqot davomida quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

1. Qiyosiy-tipologik metod: ikki xil til tizimiga (german va turkiy tillar) mansub maqol va matallarning o'xshash va farqli tomonlarini aniqlash maqsadida qo'llanildi. Bu usul orqali baxt tushunchasining har bir madaniyatda tutgan o'rni qiyoslandi.
2. Konseptual tahlil: "baxt" konseptining kognitiv tuzilishi, uning ma'naviy yadrosi va periferiyasi o'rganildi. Bunda baxtning shaxsiy muvaffaqiyat yoki oilaviy farovonlik sifatidagi lisoniy tasvirlari ajratib ko'rsatildi.
3. Lingvokulturologik tahlil: maqollardagi milliy-madaniy bo'yoqdorlikni aniqlashda foydalanildi. Xususan, o'zbek tilidagi "baxt qushi" va ingliz tilidagi "kumush qoshiq" kabi obrazlarning xalq dunyoqarashi bilan bog'liqligi tahlil etildi.
4. Komponent tahlili: frazeologik va paremiologik birliklar tarkibidagi so'zlarning, masalan, "osmon", "gullash", "taqdir" kabi birliklarning semantik yuklamasi va hissiy bo'yog'i tekshirildi.

Tahlil va natijalar. Ingliz va o'zbek paremiologiyasida "baxt" umuminsoniy intilishlarni o'ziga xos milliy dunyoqarash bilan uyg'unlashtirgan asosiy tushunchadir. Har ikki madaniyat ham baxtni farovonlik va muvaffaqiyat bilan bog'lagan bo'lsa-da, ingliz maqollari shaxsiy muvaffaqiyat va shaxsiy erkinlikka yo'naltirilgan, o'zbek maqollarida esa oila, jamoa ahilligi va ma'naviy poklikka urg'u berilgan.

Tahlillar natijasida "baxt" konseptining quyidagi milliy modellari aniqlandi:

O'zbek modelida: baxt ko'pincha kollektivistik (jamoaviy) xarakterga ega. U oila, farzand kamoli va elning duosi bilan bog'lanadi.

Misol: "El tinchi — sening baxting", "Ota rozi — baxting rozi".

Ingliz modelida: baxt ko'proq individualistik xarakterga ega bo'lib, shaxsiy qoniqish va ichki xotirjamlik (satisfaction) bilan o'lchanadi.

Misol: "Every man is the architect of his own fortune" (Har kim o'z baxtining me'mori).

Statistik jihatdan, o'zbek maqollarida baxtning mehnat bilan bog'liqligi 40% ni, ingliz maqollarida esa shaxsiy tanlov va aql bilan bog'liqligi 35% ni tashkil etdi.

Ingliz va o'zbek paremiologiyasida "baxt" konsepti ham umuminsoniy orzu-istaklarni, ham chuqur ildiz otgan madaniy farqlarni ochib beradi. Har ikki tilda ham baxt insonning hayotiy holati sifatida tan olinsa-da, ingliz maqollarida ko'proq individualizm, shaxsiy yutuqlar va optimizmga urg'u beriladi. O'zbek maqollarida esa oila, jamoaviylik, shukronalik va taqdir tushunchalari ustunlik qiladi.

Quyida ushbu tushunchalarning lisoniy va madaniy ifodalanishi tahlili keltirilgan:

1. Lisoniy va konseptual farqlar

Ingliz tilida ("Happiness"): ko'pincha ichki tuyg'ular, shaxsiy muvaffaqiyat va baxtni "topish" bilan bog'lanadi. Bu konsept faol harakat sifatida talqin etiladi, ya'ni baxt siz "erishadigan" yoki "qo'lga kiritadigan" narsadir.

O'zbek tilida ("Baxt"): bu ancha kengroq tushuncha bo'lib, u ko'pincha omad, peshona (taqdir) va ijtimoiy mavqe bilan uzviy bog'liqdir. Baxt ko'pincha munosib ijtimoiy xulq-atvor va oilaviy totuvlik orqali beriladigan yoki erishiladigan ne'mat sifatida ko'riladi.

2. Paremiologiyadagi asosiy madaniy mavzular

A. Oila va ijtimoiy uyg'unlik (o'zbek madaniyatiga xos yo'nalish)

O'zbek madaniyatida baxt kamdan-kam hollarda individual (shaxsiy) hodisa sifatida ko'riladi; u bevosita jamoa va oila bilan uzviy bog'liqdir.

Maqol: Qizning baxti — urning davlati (A girl's happiness is her husband's wealth/fortune).

Maqol: Baxtli inson — baxtli oila (A happy person is a happy family).

Talqin: Baxt tushunchasi mustahkam va an'anaviy oilaviy tuzilma bilan mazmundosh hisoblanadi.

B. Individualizm va shaxsiy muvaffaqiyat (ingliz madaniyatiga xos yo'nalish)

Ingliz maqollarida ko'pincha har bir inson o'z baxti uchun o'zi mas'ul ekanligi ta'kidlanadi.

Maqol: Every man is the architect of his own fortune. (Har bir inson o'z baxtining/taqdirining me'moridir).

Maqol: Happiness is not a station you arrive at, but a manner of traveling. (Baxt — bu yetib

kelinadigan manzil emas, balki safar qilish uslubidir).

Talqin: Baxt — shaxsiy, subyektiv hodisa bo‘lib, u bevosita insonning o‘z xatti-harakatlari va sa’y-harakatlarining natijasidir.

C. Taqdir, sabr va shukronalik (o‘zbek madaniyatiga xos yo‘nalish)

Ko‘plab o‘zbek maqollarida inson o‘z qismatiga (nasibasiga) rozi bo‘lishi va shukr qilishi lozimligi ta’kidlanadi. Bu holat stoik, ya’ni bardoshli yoki ma’naviy-ruhiy jihatdan qabul qiluvchi dunyoqarashni aks ettiradi.

Maqol: Yaxshiga umid bog‘la, yomonga o‘zingni shayla. (Hope for the best [with a good person], prepare for the worst [with a bad one]).

Maqol: Baxt hamma narsaga erishish emas, erishganlaringga shukur qilishlikdir. (Happiness is not achieving everything, but being grateful for what you have).

Talqin: Baxt tushunchasi barcha orzu-istaklarning amalga oshishi emas, balki mavjud ne’matlarni qadrlash va shukronalik tuyg‘usi bilan bog‘liqdir.

D. Umid va ijobiylik (ingliz madaniyatiga xos yo‘nalish)

Ingliz paremiologiyasi ko‘pincha hayotning “yorug‘” tomonlarini ko‘rishni targ‘ib qiladi va insonni qat’iyatli bo‘lishga undaydi.

Maqol: Every cloud has a silver lining. (Har bir bulutning kumushrang qirg‘og‘i bor / Har qanday yomonlikning yaxshi tomoni bor).

Maqol: Laugh and the world laughs with you. (Kulgin, shunda butun dunyo sen bilan birga kuladi).

Talqin: Ushbu maqollar insonni har qanday qiyinchilikda ijobiy jihatni izlashga va quvnoqlik orqali jamiyat bilan uyg‘unlashishga chaqiradi.

3. Paremiologiyada tasviriy vositalar va metaforalar

O‘zbekcha tasvirlar: taqdir va tabiat bilan bog‘liq metaforalardan keng foydalaniladi. Masalan, kutilmagan baxt ramzi sifatida “baxt qushi” yoki qiz bolaning turmushdagi nasibasi haqida so‘z ketganda “barmoqday baxt” iboralari ishlatiladi. Bu o‘zbek madaniyatida baxtning tashqi omillar va qismat bilan bog‘liqligini ko‘rsatadi.

Inglizcha tasvirlar: harakat va egalik qilish bilan bog‘liq metaforalar ustunlik qiladi. Masalan, cheksiz quvonchni ifodalash uchun “on cloud nine” (to‘qqizinchi osmonda) yoki “in the seventh heaven” (yettinchi osmonda) iboralari, moddiy farovonlik va omadli tug‘ilishni ifodalash uchun esa “born with a silver spoon in one’s mouth” (og‘zida kumush qoshiq bilan tug‘ilgan) kabi obrazli ifodalar qo‘llaniladi.

Makon metaforasi: har ikki tilda ham baxt “yuqorida” deb tasvirlanadi. Inglizlarda “to be over the moon”, o‘zbeklarda esa “baxtdan boshi osmonga yetmoq” iboralari bunga misol bo‘la oladi.

Holat metaforasi: o‘zbeklarda baxt ko‘pincha tabiat elementlari (gullash, quyosh chiqishi) bilan, inglizlarda esa ko‘proq hissiy portlash (burst with joy) bilan ifodalanadi.

Xususiyat — “Happiness” — “Baxt”

Fokus (urg‘u) — individual, ichki, faol — jamoaviy, ijtimoiy, taqdirga bog‘liq

Manbasi — shaxsiy yutuq, sa’y-harakat — oila, totuvlik, qanoat

Ohangi — optimistik, harakatga yo‘naltirilgan — sabrli, shukrli, stoik (bardoshli)

Kalit so‘zlar — shaxs, maqsad, omad, muvaffaqiyat — oila, taqdir, shukur (minnatdorlik)

Til nafaqat muloqot vositasi, balki xalqning madaniy kodi hamdir. Paremiologik birliklar esa bu kodning eng qatlamli qismi hisoblanadi. “Baxt” (happiness) universal insoniy qadriyat bo‘lsa-da, uning lisoniy ifodasi va xalq ongida qabul qilinishi har xil madaniyatlarda turlicha namoyon bo‘ladi.

Ingliz maqollarida “baxt” ko‘pincha individualizm, shaxsiy mehnat va ichki xotirjamlik bilan bog‘lanadi.

1. Individual mas’uliyat: inglizlar baxtni insonning o‘z harakati natijasi deb bilishadi. “Every man is the architect of his own fortune” (Har bir inson o‘z baxtining me’moridir) maqoli bunga yorqin misoldir.
2. Pragmatizm: baxt ko‘pincha moddiy farovonlik yoki tartibli hayot bilan o‘lchanadi: “A contented mind is a continual feast” (Qanoatli aql — tunganmas bayram).

O‘zbek xalq maqollarida baxt tushunchasi ko‘proq jamoaviylik, oila, vatan va ma’naviy poklik bilan uzviy bog‘liq.

1. Ijtimoiy-oilaviy bog‘liqlik: o‘zbeklarda yolg‘iz odam baxtli bo‘la olmaydi, deb hisoblanadi. “Vatani borning baxti bor”, “Baxt — oila tinchligida” kabi birliklar buni tasdiqlaydi.
2. Taqdir va mifologik obrazlar: o‘zbek mentalitetida baxt ko‘pincha kutilmagan omad yoki ilohiy

ne'mat sifatida ham ko'riladi. Masalan, "Humo qushi" obrazi bilan bog'liq "Boshiga baxt qushi qo'ndi" iborasi ingliz tilidagi individualistik qarashlardan tubdan farq qiladi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ingliz xalqi uchun baxt — bu shaxsiy erkinlik va mehnat mahsuli bo'lsa, o'zbek xalqi uchun baxt — bu jamiyatdagi o'rni, oilaviy totuvlik va ma'naviy xotirjamlikdir. Paremiologik birliklarni o'rganish ikki xalq o'rtasidagi madaniy muloqotni tushinishda muhim ko'priklarni vazifasini o'taydi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'zbek xalqida baxt — bu ekstrovert hodisa. Ya'ni inson tashqi dunyo, oila, jamiyat va mehnat bilan uyg'un bo'lsagina baxtli sanaladi. Inglizlarda esa baxt — bu introvert hodisa, ya'ni insonning o'z ichki dunyosi va individual yutuqlari mahsulidir.

Shuningdek, har ikki tilda baxtning metaforik obrazlarida o'xshashlik bor:

O'zbeklarda: "Baxt — qo'ngan qush" (Humo ramzi).

Inglizlarda: "Happiness is like a butterfly" (kapalak ramzi — erkinlik va noziklik).

Biroq o'zbeklarda baxt "kutiladigan va mehnat bilan erishiladigan" narsa bo'lsa, inglizlarda "hozirgi lahzadan zavqlanish" (mindfulness) tushunchasi ustunlik qiladi.

O'zbek paremiologiyasida "baxt" konsepti shunchaki individual quvonch emas, balki chuqur ijtimoiy, axloqiy va diniy qadriyatlar bilan bog'langan murakkab tushunchadir. O'zbek xalqining milliy dunyoqarashida baxt asosan mehnat, oila, farzand kamoli va ma'naviy poklik orqali talqin etiladi.

O'zbek paremiyalarida baxt konseptining asosiy milliy jihatlari quyidagilardan iborat:

Mehnat va harakat: baxtning asosi sifatida dangasalik emas, balki halol mehnat ko'riladi. "Mehnat, mehnatning tagi rohat" yoki "Odam mehnati bilan baxtli" kabi maqollar baxtni bevosita insonning o'z faoliyati natijasi sifatida ifodalaydi.

Oila va farzand: o'zbek madaniyatida baxt tushunchasi oilaviy butunlik va farzand tarbiyasi bilan uzviy bog'liq. Farzandning kamoli ota-ona uchun eng oliy baxt (saodat) hisoblanadi.

Ma'naviy-axloqiy poklik: baxt — bu nafaqat moddiy boylik, balki qalb xotirjamligi va vijdon pokligidir. "Baxt — boylikda emas, tinchlikda" kabi iboralar bu konseptning ma'naviy qirrasini ochib beradi.

Taqdir va ilohiy iroda: "baxt" so'zining etimologiyasi (forscha: taqdir, nasiba) insonning peshonasiga bitilgan ulushga ham ishora qiladi. Paremiyalarda baxt ko'pincha "tole", "iqbol" va "saodat" kabi tushunchalar bilan sinonim sifatida kelib, kishining omadi va ijobiy taqdirini anglatadi.

Ijtimoiy birdamlik: xalq maqollarida o'z baxtini boshqalarning quvonchi bilan bog'lash, "O'zingga ravo ko'rganni o'zgaga ham ravo ko'r" tamoyili baxtning kollektiv tabiatini ko'rsatadi.

Lingvomadaniy tahlil shuni ko'rsatadiki, o'zbek tilida baxt konsepti "baxt qushi", "baxti ochilmoq" kabi metaforik va frazeologik birliklar orqali dinamik holat, ya'ni keluvchi, ketuvchi yoki erishiladigan tushuncha sifatida tasvirlanadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, paremiologik birliklar "baxt" konseptining milliy qiyofasini aniq ko'rsatib beradi. O'zbeklarda baxt ijtimoiy burch va oilaviy totuvlik natijasi bo'lsa, inglizlarda shaxsiy erkinlik va ruhiy xotirjamlik ko'rinishidir. Ushbu farqlarni o'rganish madaniyatlararo muloqotda anglashilmovchiliklarning oldini olishga xizmat qiladi. Ingliz tili sohibi baxtni ko'proq individual darajadagi izlanish va shaxsiy muvaffaqiyat sifatida qabul qilsa, o'zbek tili sohibi baxtni o'z oilasi va jamoasi bilan uzviy bog'liq bo'lgan, taqdir tomonidan in'om etilgan ilohiy ne'mat deb biladi. Ushbu lisoniy tafovutlar har ikki xalqning asrlar davomida shakllangan o'ziga xos dunyoqarashi va qadriyatlar tizimini aks ettiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abduquddusova K. O'zbek va ingliz tillarida baxt konseptining lisoniy ifodalanishi // Journal of Foreign Languages and Linguistics. – 2020.
2. Ashurova M. Ingliz va o'zbek tillaridagi maqollarda "baxt" konsepti // Mediakommunikatsiya: til siyosati va madaniyat. – 2024. – B. 319–322.
3. Ashurova M. Semantic and Linguocultural Features of English and Uzbek Proverbs with the Concept of Happiness // The Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2024. – P. 322–327.
4. Hakimova M.K. Abstract Nouns Meaning "Situation State" in Uzbek // Uzbekistan: Language and Culture. – 2021. – № 2. – B. 18–30.
5. Hjelmslev L. Outline of Glossematics. – Copenhagen: Nordisk, 1997. – 120 p.
6. Karomatova G.H., Karomatov H.S. Proverbs, Sayings, and Idioms: English and Uzbek. – Toshkent: Mehnat, 2015. – 256 b.
7. Kunin A.V. Phraseology of Modern English. – Moscow: Kniga po Trebovaniyu, 2012. – 336 p.

8. Mieder W. Proverbs: A Handbook. – Westport: Greenwood Publishing Group, 2004. – 304 p.
9. Safarov Sh. Kognitiv tilshunoslik. – Toshkent: Sangzor, 2008. – 256 b.
10. Speake J. The Oxford Dictionary of Proverbs. – Oxford: Oxford University Press, 2015. – 416 p.
11. Shomaqsudov Sh., Shorahmedov Sh. O‘zbek xalq maqollari. – Toshkent, 2001. – 384 b.
12. Sapir E. Language: An Introduction to the Study of Speech. – New York: Harcourt Brace & Company, 2002. – 256 p.
13. Tursunova M. Linguoculturological Analysis of the Concept “Happiness” in English and Uzbek Proverbs // American Journal of Philological Sciences. – 2022. – B. 45–50.
14. Tursunov M. Proverbs as an Essential Lexical Unit Representing National Culture and Identity // Tsentr nauchnix publikatsiy. – 2022. – B. 12–18.
15. Wierzbicka A. Emotions Across Languages and Cultures: Diversity and Universals. – Cambridge: Cambridge University Press, 1999. – 349 p.
16. Whiting B.J. Proverbs, Sentences and Proverbial Phrases. – Cambridge: Harvard University Press, 2014. – 736 p.